Број 158 У Новом Саду, у среду 18 јула 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

После смрти патријарха Георгија.

Умро је патријарх Георгије умро наглом, мал' те не тајанственом смрћу. Он оде из оне љуте борбе, која трајаше тако дуго, а која је била тако тешка. Тешка по њега, тешка по народ. Народ га је преживео!

Само срећа, да те борбе није морало бити. Под том борбом кажу да је патило достојанство патријарха, али више свега стоји достојанство народа. А баш достојанство народа захтеваше ту борбу.

Да она дуга, немила борба није излазила из најплеменитијег извора, златно срце народа нашег не би дозволило ту борбу, не би помагало ту борбу.

Истина је: Ми смо за време те борбе гледали срце народа нашег, како се савија у болу. Али смо гледали и то, како народ стеже то срце, као мајка, кад мора да устане против рођена чеда...

Доћи ће историја, па ће судити! Ми смело можемо рећи: Српска народна радикална странка мирно чека тај суд. Али њен положај није лак. У срце њено неће завирити ни најпристраснија историја. Историја ће је судити по ономе, како буде наша радикална странка радила Ми знамо и не варамо се, и не треба то да нам други каже: — Из даљег рада нашега, судиће они, који дођу после нас. Стојимо на мегдану! А наш је програм јасан. Њега смо се држали и до сад.

На плећа народна треба поставити нашу народну црквену автономију. О ју је извојевао, он ће је једини бити кадар бранити и одбранити И нека је проклета рука, која се маши, да саможиво ужива народне задужбине.

Сви ми знамо ко је изговорио оне речи: „Пуштајте децу к мени, јер је њихово царство!“ У страну све, народно-црквено имање мора се употребити у великој мери на народне школе и просвету оних, на којима ће да остане свет.

И на оним огромним просторијама народно црквених земаља, треба да нађе гладан народ — хлеба. Али не да га нараните на славама, не да му у делите милостињу као просјаку него стварајмо прилике, да може и најсиромашнији ратар да добије право рада и аренде на народно црквеној земљи и нађе живота на њој.

И нека буде правде! Ми смо још у синоћној „Застави“ рекли, да српска народна радикална странка није водила ову борбу, да се сатиремо, него ју је водила за то, да после ове борбе наступи мир и другарство. А ако је и радикална странка била у току борбе кад и кад оштрија, она је била присиљена на то. Та каквим су се ружним, недозвољеним смртоносном оружјем борили против ње?!

А она није могла допустити да је смрве није то смела допустити ствари ради и народа ради.

Сада смо дужни да стварамо оно што захтева корист народа и напредак народа. Српска народна радикална странка сматра, да је дошло време, када она заоштреност међу странкама на автономном пољу треба да престане и може да престане Као најјача странка у народу, она је дужна то прва да каже и да се држи тога.

Ал ако не... Ако наши противници желе и даљу борбу онда је српска радикална странка готова, мора бити готова да продужи најодлучнију борбу, у корист народних интереса. Снага српске народне радикалне странке није скршена, није ни малаксала, него је изашла очеличена и појачана из борбе.

Нека нико не заборави, да је већ прилично свануло, и да је народ будан и да је у њега оштро око. Сад ће се показати јасније но икад, коме је стало до народа. Можемо се погађати, али о напуштању народних интереса не може бити речи.

Вести из Сремски Карловаца.

Ко пролази кроз Карловце неможе ни по чему познати да је патријарх Георгије јутрос око пола 11 сати умро (Изгледа да је умро много раније али нису јавили на јавност, као што у опште таје.) Пред двором на пијаци продају се лубенице као обично и све је као да се ништа није догодило. Свега се вију три црне заставе. Једна на двору према цркви, друга на саборној цркви, а трећа на саборници. Једино се зна то, да је патријарх од неколико дана боловао, али никога нису пуштали к њему, чак ни секретара Јавно мнење је начисто с тим, да патријарх Георгије није умро природном смрћу.

* * *

Од епископа осим бачког Митрофана нема још ни једног. Тек данас очекују будимског и темишварског. Није сигурно, кад ће бити погреб, али држе, у недељу.

* * *

Данас пописује краљевски котарски суд карловачки оставину. Тамо је и фискал српских народних црквених фондова др. Ђура Красојевић. После подне је отворен тестамент патријарха Георгија. Скоро све оставља кћери и зету, осим незнатних легата Тражи да га сахране у горњој цркви где је дао сам себи о свом трошку зазидати гробницу.

* * *

Ништа нису тако крили као болест патријарха Георгија. Па не само то! Овде су сви уверени, да су чак и смрт његову објавили доцније но што је наступила. Силни калуђери и настојатељи манастира слегли су се били још јуче и шта су тамо кували, ко ће их знати. Довели су чика Стеву да им он промеша и нешто их саветује Срећа што се не једе свето тако врело као што се кува.

* * *

Да патријарх Георгије није умро од Божије воље, у ту вест све већма верује цео народ. — Још увек се одржава вест о некој шољи црне кафе. Но изгледа много вероватније да му је рана букнула и отровала крв. Он има силних година отворену рану на нози. Није ју смео залечити. Он је знао шта треба радити с њом, али веле да ју је хотимично занемарио, да је кувао неколико дана, па кад је већ наступило запаљење и није било више помоћи, и кад се скршио у кревет, онда су тек видели шта је.

Но све се ово само говори и шапуће. Једно је јасно да нешто крију у двору и да су пренеражени

Расуме се да ће ускоро изаћи дело на видело.

* * *

Дознао сам ово: Патријарх Георгије био је последње време у агонији, ван себе. Али пре но ће што наступити агонија, није хтео да види ни једног свог пријатеља. Гонио их је и забрањивао да му ико долази и да икога пуштају к њему. Тек кад је дошао ван себе, смели су да јаве његову болест и позову околину.

Патријарх Георгије говорио је док беше још при свести да хоће да умре и треба да умре, а кривио је своје најближе саветнике.

Они су му саветовали борбу до краја, саветовали да тужи саборске посланике и слично. У последње време све је већма увиђао како га натоцињаше Знали су да има новаца и веза, да мрзи радикале, па су хтели да он за све њих вуче кестење из ватре.

Радикали су напротив хтели да сагради патријарху Георгију још после сабора златну ћуприју. Они су пристали би ли да он падне због политичких управо автономних разлика, те да његови рачуни остану у закутак То је знао патријарх Георгије и уверио се био да су радикали само приморани и у крајњем случају изнели против њега најнезгодније ствари.

Све је то увидео патријарх Георгије доцне. Он је слушао његове себичне саветнике, па је то можда и животом платио

Кад је чуо био, да су са врло упливне стране тражили Герлихова акта из темишварског суда и неке планове, онда је видео, да се дао увући у такав положај, из кога нема за њега излаза

У последње време пре агоније веле да је хтео да разговара са једним познатим чланом радикалне странке, но они његови га нису хтели разумети и мислили да већ бунца

Неће проћи дуго и последњи дани патријарха Георгија неће више бити тајна.

* * *

Јавио сам вам већ, да је др. Ђура Красојевић фискал народних црквених фондова обавестио кр. котарски суд карловачки да запечати личну заоставштину патријарха Георгија, јер половина личне заоставштине патријархове иде у народно-црквене фондове.

Уједно се побринуо да се у даљу не догоде какве злоупотребе, какве су се догађале у сличним приликама.

Заоставина патријарха Георгија неће бити велика. Он је већ купио његовима и преписао на њих око 4 хиљаде јутара земље у Срему, саградио је палату, а сигурно је и иначе расположио.

* * *

У четвртак ће бити седница саборског одбора, а може бити већ и у среду. Декларација прописује да се после смрти патријархове морају искупити асистенти (сада саборски одбор) те се побринути о погребу патријарховом и осигурању имања које после њега остано и друго.

Др Красојевић је одмах известио епископа Змејановића, који је сад заменик патријархов у саборском одбору, а известио је и чланове саборског одбора. Патријарх Георгије изјавио је, кад га је осудио сабор, да он не може да сазива саборски одбор, док се његова ствар не реши, а чланови саборског одбора не би ни могли саборисати под његовим председништвом. Тако се ове године није до сад ни састајао саборски одбор.

„Браник“ о смрти патријарха Георгија.

Не волемо да узимамо „Браник“ у руке, али нас уповориште данас други на њега. И заиста вреди прочитати шта све има у њему о болести патријарха Георгија.

Он има, како вели, поуздан извештај, да је „патријарх у среду јео кисела купуса са дебелом сланином у много већој мери, но што то његов 78 годишњи стомак може поднети. Од тога је, вели, патријарху позлило, добије грозницу и стање му је бивало све горе. Временом се отвори патријарху стара рана на нози и око ране се појаве знаци црвеног ветра У недељу срце поче слабије радити и патријарха спопадоше наступи тешког дисања“.

Као што се види, „Браник“ сваљује све на „купус и сланину“.

Они који су нам донели „Браник“, виде баш у томе потврду оних ве ти, које се шире о патријарху Георгију. Иначе се тужи и „Браник“, што нису на време довали докторе, а нарочито дра Лаву Поповића.

Дакле „купус и сланина“, и што нису осим Данкуца и др. Симоновића из Београда звали и дра Лаву Поповића, и ово треба свет да верује.

Патријарх Георгије је чеш ће пута узвикнуо кад је прочитао „Браник“: Сачувај ме Боже лудих пријатеља. Да с д може да устане и прочита „Браник“, узвикнуо би то исто.

У Н. Саду сматрају саопштење „Браниково“ као нехотичну потврду свега онога што се говори по Карловцима.

Векерле код краља.

Као што смо јавили већ, приликом прекјучерање аудијенције угарског министра-председника Векерла код краља у Ишлу било је у главном речи о поравнању између Аустрије и Угарске. Ово је склопљено и на јесен ће га влада поднети сабору. Тада ће се тек видети, какво је. Званични извештаји јављају, да је на тој аудијенцији било речи и о другим политичким питањима. Мађарски листови држе, да је у првом реду између тих питања била реч о т. зв. уставним јамчевинама и хрватском питању. У право је година дана, како је угарски министар унутрашњих послова поднео краљу законске предлоге о тим уставним јамчевинама и од то доба леже у краљевој канцеларији. Говори се, да Фе јервари и његови људи одвраћају краља, да даде предсанкцију овим предловима. Шта је овом приликом о њима доконано — не зна се. У ствари пак спора са Хрватском и Славонијом држе, да је Векерле поднео краљу програм, која је угарска влада израдила са баном Ракоцајем за Хрватску и Славонију. Могуће. Програм је угарска влада са Ракоцајем могла израдити, али питање је. ко ће га а како ће га извести. Народом без народа не да се, не може се управљати ни по каквом програму, а нарочито не по оном, којом је кумовао један Ракоцај.

Крвав сукоб.

У Француској у близини Раон Летапа догодио се изгред кад су њих око хиљаду и 100 социјалиста ципелара, који су штрајковали — пошли да се уједине са својим једномишљеницима из Детивала радницима у папирној фабрици, па да онда заједнички демонстрирају. Полиција је хтела ово да спречи и том приликом је дошло до крви. Радници су на пали на полицију, том приликом је тешко рањен полицијски капетан. Полиција је на ово одговорила исуканим сабљама, раденици су на ово подигли барикаде. Војска је дошла на лице места.

Промене у босанској влади

Загребачки „Обзор“ доноси под горњим натписом из Беча вест: „Последње преговоре са муслиманима овдашњи меродавни кругови схваћају врло озбиљно, па се догађају у свезу са предстојећом владином кризом. Један извештај, што га је поднео барон Албори меродавним круговима, тумачи се врло неповољно по владу у Сарајеву, али и по министра Буријана и оделног предстојника барона Кучеру. За сада је сигурно, да ће одступити цивилни адлатус Бенко и шеф просветног одељења Трешчец. Судац врховног судишта пл. Шек постаће шефом правосудног одељења, цивилним адлатусом шеф финанцијалног одељења Фајхтингер, а шефом просветног одељења окружни предстојник Фоглар. Ако би на јесен одступио министар Буријан, његовим би насљедником имао постати гроф Алберт Апоњи“.

Руска штампа о спору Хрватске и Славоније са Угарском.

О спору Хрватске и Славоније са Угарском руски лист „Новое Времја“ у једном свом подужем чланку вели ово: Мађари су услед своје фанатичке политике створили себи непријатеље у Румунима, Србима и Хрватима, док им с друге стране прети пангерманизам“. За тим говорећи врло тачно о развоју политичких прилика између Мађара, Аустрије, Срба и Хрвата и речкој револуцији, наставља: „Мађари нису никада били склони Хрватима. Они су их увек исисавали, држећи их увек у економском и политичком ропству. Треба споменути, да је код Хрвата и Срба силно развијен осећај праведности Ма и тешка срца они су увек били спремни да изврше оно, што би обећали. Мађари се, напротив, нису вољни показали, да испуне обећања дата по речкој револуцији. Они хоће да угуше поједине народности, лишавајући их њихових националних права, те да их помађаре. — „Хрвати ће се борити свим силама и неће бити усамљени. С њима ће саосећати а можда и потпомагати их све угарске народности. Садања борба врло лако може нарушити државно-правни положај Аустро-Угарске“.

Представка босанско-херцеговачких новинара.

У петак 13. о. м. састали су се представници свију политичких листова у Босни и Херцеговини. Ту су били заступници: „Српске Ријечи“, „Отаџбине“, „Народа“ „Мусавата“, „Хрватског Дневника“, „Бошњака“, „Освита“, „Огледала“ и „Bosnische Post“-а. — Израдили су представку, упућену министру Буријану, к јом захтевају, да се оделе политички кривци од обичних злочинаца. У свима тачкама представке били су новинари како опозициони тако и остали сагласни.

Ужасан ветар.

У суботу је био у хуњадској жупанији ужасан ветар (оркан), који је силну штету починио. Највећма је беснио око Деве. У Кершецу је 4? овце и 12 говеда пограбио. Више кућа је срушио. Целокупан усев је у месту уништен.

Двобој аутомобилима

Познато је већ, да су Американи на све могуће начине делили двобоје, али овај начин, који ћемо овде изнети, као да је превазишао све досадање: У Колумбији, држава Иниханда, заваде се два чиновника једне фабрике и позову се на двобој. Секунданти се договараше шта ће и како ће, док једном не дођоше на оригиналну мисао, т. ј. да завађени деле двобој аутомобилима, кад су и онако ватрени аутомобилисти. Одстојање је било 300 метара на друму. На знак секунданта појурише оба аутомобила један против другог страховитом брзином. При судару чу се ужасан прасак и крик: аутомобили скрхаше згњечени, а дуеланти повређени падоше на земљу, где им беше указана лекарска помоћ, а отуд их однесоше у болницу Право американски.

ЛИСТАК.

Срце песниково.

Легенда кнеза Федора Косаткина Ростовскога.

(Наставак.)

И кад певач оде, она се осети препорођеном.

Њој се учини, као да се, најзад, разкрила она завесе, што је скривала од ње њезино срце; њој се учинило, да се сад тек пробудила и јасно почела сазнавати, како је лагала самој себи, кад је мислила, да може љубити свога витеза...

* * *

Прође неколико дана. Певач је живео у замку и сваки дан је певао своје чудне песме.

Витез се вратио из лова и беше поражен променом девојке-лепотице.

Чак и њему, који никад није умео да појми срце женско, уједаред беше јасно, да се његова силом пријатељица изменила према њему. Њему се учинило чудним, откуд да њен поглед запламти тако духовитим и врелим огњем, откуд да тако расејано стала одговарати на његово ласкање. Доиста је међу њом и њим нашао се неки нови, невидљиви непријатељ, који ју је себи покорио.

А ко је он? Чиме је тако узнемирена њезина душа? Ево две године постепено осваја срце њезино, потчињава себе њезиној вољи! И за те две године њему самоме често се чинило, да га она већ почиње љубити. Измучен бесаним ноћима, вечито мислећи о једном, он пође своме астроному, да тражи у њега савета. Беше већ ноћ. Уским, витим лествицама успео се на врх куле, откуда је астроном проучавао небесна светила. Витез га затече како рачуна. Кад му приђе астроном устаде са своје столичице и рече му:

— Ја знам, што си ми дошао. Хоћеш да знаш, што се твоја лепотица променила према теби, што нема у њој пређашње маске, зашто јој поглед сипа огањ, који ти до сад ниси примећавао. Да, зашто! Ја ћу ти одговорити. Она је заљубљена, витеже. Она се заљубила али не оном земаљском љубављу, за коју једино ти знаш, не, она се заљубила љубављу чистом, светлом, као сунце!

Витез се насмеја.

— Такве љубави се ја не бојим, мађијоничаре, — одговори он. — Ти ми лажеш. Такве љубави нема! Ако се девојка заљубила било у кога, то значи, да је к њему привлачи не онај чисти осећај, којем ја не верујем, већ жеља, да мене замени другим човеком. Он ју је занео песмама, ласкањем, пољупцима. Он хоће да је отме од мене. Али не! То му неће поћи за руком. Реци ми, ко је он. Хоћу да знам име свога супа, ника!

— Немаш ти никаквог супарника — рече му старац. — Човек, што је управио нежне струне узвишених тежњи на твоју лепотицу, никад не би смео управити свој поглед на њу... Песме његове — не песме љубави, већ песме светлости и добра, које звуче људима, који поред свога богатства, раскоши и власти заборављају у грешном наслађивању на радост у тежњи ка истини.

— Ти лажеш, врачару! Ти знаш све, ја видим, ти си давно приметио, шта се догађа у мене у замку, а си скривао то од мене... Али ти ћеш већ да ми откријеш све, или, кунем ти се, ја ћу да те убијем!

И тргнувши иза појаса нож, витез се валети на старца.

(Наставиће се.)

Брзојави „Застави“.

Стигли 17. јула.

Атентат.

Петроград. Код станице Славијанка бацили су бомбу пред воз у ком је био велики кнез Николајевић. Није се догодила несрећа.

Бојкот.

Загреб. Ђаковарски трговци изрекли су да ће бојкотовати мађарску робу.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 29. јула 1907. год. (Брзојавни извештај)

Готова роба.

Раж прве каквоће 17 кр — п. до 17 кр. 20 п.
Раж средње каквоће 16 кр 60 п. до 14 кр. 90 п.
Јечам за храну 13 кр. 60 пов. до 14 кр. 20 пов.
Јечам за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.
Зоб прве каквоће 15 кр. 35 п. до 16 кр. 40 п.
Зоб средње каквоће 15 кр 35 п. до 16 кр. 20 п.
Кукуруз домаћи 12 кр 80 пов. до 12 кр. 90 п.

Термини.

Жито за октобар 22 кр 32 п. до 22 кр. 32 п
Раж за окт 1907. 17 кр. 54 п. до 17 кр. 66 п.
Кукуруз за август 12 кр. 96 п. до 12 кр. 97 п.
Кукуруз за мај 1908. 12 кр. 94 пот до 12 кр. 96 п.
Репица за август 35 кр 70 пот. до 35 кр. 90 пот.

Све од 100 кила.

ПРИПОСЛАНО.*)

Пречасном госп. Милошу Катићу
пароху
у Жабљу.

Због увреде части сте ви и ваша супруга мене код жабљског суда пријавили — и у чему сам ја пред сведоцима изјавио, да нити вас, нити вашу супругу вређао нисам — иако сте ви то за увреду сматрали — то ја изјављујем, да ми је жао.

Ова моја изјава има се о мом трошку у „Застави“ једаред на јавност изнети.

У Жабљу, дне 8. јула 1907.

Богдан Тешин.

Др. Ј. Јовановић
сведок.

Светозар Илић
сведок.

I. 907 1—1

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.